

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра підприємництва і маркетингу

СИЛАБУС
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИМИ РИЗИКАМИ
Рік навчання 2020/2021

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	07 Управління та адміністрування 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів ECTS 120/4		Рік навчання 2
		Семестр 3-ий
ПНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 14 год.
		Практичні (семінарські) 36 год Лабораторні 0 год. Індивідуальні 0 год.
		Самостійна робота 58 год.
		Консультації 12 год.
	Форма контролю: екзамен	

II. Інформація про викладача (-ів)

Цимбалюк Ірина Олександрівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємства і маркетингу, Tymbaliuk.Iren@eenu.edu.ua, G411

Дні занять розміщено на <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

Анотація курсу. У ринковій системі господарювання будь-яка угода, операція чи рішення містять елемент ризику, який породжується невизначеністю, конфліктами, мінливістю цілей у часі тощо. Підприємницька діяльність нерозривно зв'язана з економічним ризиком, оскільки дії учасників підприємництва в умовах сформованих ринкових відносин, конкуренції, функціонування всієї системи економічних законів не можуть бути з повною визначеністю розраховані і здійснені. Багато рішень у підприємницькій діяльності доводиться приймати в умовах невизначеності, коли необхідно обирати напрям дій із декількох можливих варіантів, здійснення яких складно передбачити. Відсутність повної інформації, існування протидіючих тенденцій, елементи випадковості та інші нові економічні умови господарювання обумовлюють важко-прогнозованість процесу управління, оскільки більшість управлінських рішень підприємства приймається в умовах ризику. Досягає успіху той підприємець, який уміє вчасно ризикувати.

Розвиток кризових ситуацій може привести як до настання несприятливих збиткових наслідків, так і до позитивних результатів. Підприємець, який уміє прорахувати ризик, отримує бажаний результат у вигляді збільшення прибутку. Володіння інструментарієм управління ризиком дає суб'єкту підприємництва можливість адекватно реагувати на загрози, через розробку і реалізацію ефективних стратегій поведінки, здійснення відповідних антикризових заходів. Тому запропонований курс є важливим з огляду пізнання теоретичних та прикладних аспектів застосування сучасної теорії оцінки та управління підприємницьким ризиком: ідентифікація

ризиків, аналіз та методи їх оцінювання, фінансові механізми управління ризиком, мета передачі ризику, організація попе-реджувальних заходів тощо.

Мета і завдання навчальної дисципліни «Управління підприємницькими ризиками» – формування у студентів знань щодо методології управління підприємницькими ризиками та оволодіння практичним інструментарієм застосування прийомів і методів їх ідентифікації та оптимізації, створювання умов безпеки в фінансово-господарській діяльності бізнес-структур.

1. Результати навчання (компетентності).

Цілі навчання.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 8. Здатність застосовувати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

Ефект навчання щодо знань

- знання та розуміння сутності підприємницького ризику та причини його виникнення (ЗК 2, ЗК 8, СК 1.);
- класифікацію ризиків за ключовими ознаками (ЗК 2, СК 1., СК 2.);
- основні методи виявлення ризику (ЗК 2, ЗК 8, СК 1., СК 7.);
- основні методи кількісного аналізу економічних ризиків (ЗК 2, СК 1.);
- характеристики виробничих, маркетингових та фінансових ризиків (ЗК 2, СК 1., СК 3.);
- основні поняття ризик-менеджменту (ЗК 2, СК 1., СК 2., СК 3.);
- характеристики виробничих, маркетингових та фінансових ризиків (ЗК 2, СК 1., СК 6.);
- основи організації процесу управління ризиком (ЗК 2, СК 1., СК 6.).

Ефект навчання щодо вмінь

- виявляти навички підприємницької та управлінської ініціативи, проявляти вміння нести відповідальність за результати своєї діяльності (ЗК 8., ЗК 10., ЗК 11.);
- ідентифікувати економічні ризики діяльності господарюючих суб'єктів (СК 2., СК 7.);
- здійснювати якісний та кількісний аналіз ступеню ризику (ЗК 2., СК 2., СК 3.);
- аналізувати ефективність методів управління ризиком (ЗК 2., СК 2., СК 10);
- вміти розробляти та надавати рекомендації щодо напрямків розвитку бізнес-структур, поліпшення їх фінансово-економічного стану, використання антикризових заходів (ЗК 2., СК 2., СК 10, СК 8.);
- здійснювати оцінювання підприємницьких ризиків та застосовувати заходи щодо їх мінімізації (СК 04., СК 05., СК 08.);
- підвищувати рівень особистої професійної підготовки (ЗК 2., ЗК 8, ЗК 10., СК 1.).

Ефект навчання щодо суспільних та особистісних компетенцій

- прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування (ЗК2., ЗК 10., СК 10.);
- ініціювання оригінальних дослідницько-інноваційних комплексних проектів, спрямованих на розв'язання складних соціально значущих проблем, лідерство та автономність під час їх реалізації (ЗК 10., ЗК 11., СК 3., СК 10.);
- глибоке усвідомлення та відповідальність за наукове обґрунтування стратегічних рішень, достовірність прогнозування розвитку суспільства (ЗК 10., ЗК 11., СК 1);
- безперервний саморозвиток і самовдосконалення (ЗК 2., ЗК 10., ЗК 11.);
- здатність до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним (ЗК2, ЗК11).

2. Структура навчальної дисципліни.

Схема курсу денної/заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього годин денна/заочна ¹	Методи та технології викладання (навчання)	Форма контролю. Бал оцінювання
Змістовий модуль 1. Управління підприємницьким ризиками			
Тема 1. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності.	4	метод круглого столу / Zoom, GoogleClassroom, Office 365 ² . Відео 1.	усне опитування, ситуаційні завдання. Максимальна оцінка 4 бали
Тема 2. Сутність, зміст і види підприємницьких ризиків.	6	метод круглого столу / Zoom, GoogleClassroom, Office 365 ² . Відео 2.	усне опитування, ситуаційні завдання. Максимальна оцінка 4 бали
Тема 3. Ризик та елементи теорії корисності	6	метод круглого столу / Zoom, GoogleClassroom, Office 365 ² . Відео 3.	усне опитування, ситуаційні завдання. Максимальна оцінка 4 бали
Тема 4. Аналіз підприємницьких ризиків та методи їх оцінювання	6	ділові ігри / Zoom, GoogleClassroom, Office 365 ² . Відео 4.	усне опитування, ситуаційні завдання. Максимальна оцінка 5 бали
Тема 5. Система управління підприємницьким ризиком	6	бізнес тренінги / Zoom, GoogleClassroom, Office 365 ² . Відео 5.	усне опитування, ситуаційні завдання. Максимальна оцінка 4 бали
Тема 6. Управління фінансовими ризиками	6	лекція-диспут / Zoom, GoogleClassroom, Office 365 ² . Відео 6.	усне опитування, ситуаційні завдання. Максимальна оцінка 5 бали
Тема 7. Характеристика інвестиційних ризиків та особливості процесу управління ними	6	лекція-диспут / Zoom, GoogleClassroom, Office 365 ² . Відео 7.	усне опитування, ситуаційні завдання. Максимальна оцінка 5 бали
Тема 8. Податкові ризики у підприємницькій діяльності	6	лекція-диспут / Zoom, GoogleClassroom, Office 365 ² . Відео 8.	усне опитування, ситуаційні завдання. Максимальна оцінка 5 бали
Тема 9. Методи зниження ризику підприємницької діяльності	4	лекція-диспут / Zoom, GoogleClassroom, Office 365 ² . Відео 9.	усне опитування, ситуаційні завдання. Максимальна оцінка 4 бали
Разом за модулем 1	50	<i>Тести</i>	тести, ситуаційні завдання, розв'язування задач. Максимальна оцінка 60 балів
Разом	50		Максимальна оцінка 100 балів.

Примітки: ¹ Всього годин лекцій і практичних занять. ² Zoom, GoogleClassroom, Office 365 – може застосовуватися одна з форм навчання або симбіоз у формі он-лайн лекцій для студентів з індивідуальним планом навчання або заочної форми навчання, а також для студентів, які мають пропуски з поважних причин.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Відео 1. Підприємництво – соціально-економічна основа ринкової економіки.
<https://www.youtube.com/watch?v=GugWjrzqkwk>

Відео 2. Правове регулювання зайнятості та працевлаштування. URL:
https://www.youtube.com/watch?v=V_zSlnAQibA

Відео 3. Ризики в підприємницькій діяльності компанії. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=dVAkt2IE1pQ>

Відео 4. Співдружність із ФОП: які ризики та переваги у підприємства?.
URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=9QaEpTmgLow>

Відео 5. Чому важливо управляти ризиками?
URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=s8c17IN0xGY>

Відео 6. Финансовые риски. Как минимизировать риски? URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=JaQzqqiunXg>

Відео 7. Ризики інвестицій. Инвестиционные риски.
URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=kFqqRz1q8P8>

Відео 8. ФОП і податок на прибуток: нові ризики (№5, 15.09.20) | ФЛП и налог на прибыль: новые риски. URL:
https://www.youtube.com/watch?v=O_TIWHSPN-c

Відео 9. Впровадження ризик-орієнтованого підходу. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=YWiBhydh88M>

IV. Політика оцінювання

Політика щодо академічної доброчесності.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені.

Студентам потрібно пройти безкоштовний курс академічної доброчесності в університеті
<https://vumonline.ua/course/academic-integrity-at-the-university/>

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-1 бал). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Шкала оцінювання

Оцінювання курсу денної/заочної форми навчання

Вид заняття	Аудиторне навантаження			Самостійна робота	Консультації
	Лекції	Практичні заняття	Модульний контроль		
Форма контролю	Відвідування занять	Усне опитування, ситуаційні завдання, розв'язування задач	Тести в Office 365	Письмова самостійна робота	Онлайн-консультавання
Бал оцінювання	Не оцінюється	40	60	0	0

Оцінка в балах	Оцінка	Критерії оцінювання
90 – 100	Відмінно	Студент опрацював цілий курс згідно програми, оперує основними поняттями та вміє їх застосовувати на практиці, здобув компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання високого рівня складності
82 – 89	Дуже добре	Студент опрацював цілий курс згідно програми, оперує основними поняттями, проте може застосувати більшість положень на практиці, здобути компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання високого рівня складності з незначними помилками
75 - 81	Добре	Студент опановує 80–90 % курсу згідно програми, оперує більшістю основних понять та може їх застосувати на практиці, здобути окремі компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання середнього рівня складності
67 -74	Задовільно	Студент опановує 60-70% основного курсу згідно програми, оперує окремими основними поняттями та може їх застосувати на практиці, здобути окремі компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання середнього рівня складності з незначними помилками
60 - 66	Достатньо	Студент опановує 60% основного курсу згідно програми, оперує окремими основними поняттями та може їх застосувати на практиці, здобути окремі компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання середнього рівня складності з допомогою лектора
1 – 59	Незадовільно	Студент опановує 60% основного курсу згідно програми, оперує окремими основними поняттями та може їх застосувати на практиці, здобути окремі компетенції, знання та вміння, не розв'язує завдання середнього рівня складності з допомогою лектора

V. Підсумковий контроль

Іспит відбувається у формі тестових завдань у Office 365. Тестові запитання складено відповідно до програми курсу. Містять 60 запитань з однією правильною відповіддю. Кожне запитання оцінюється в один бал. Максимальна оцінка 60 балів. Іспит проводить згідно розкладу.

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Керування ризиком. Методизагального оцінювання ризику (ІЕС/ISO 31010:2009, ІДТ). ДСТУ ІЕС/ISO 31010:2013. К.: Мінекономрозвитку України, 2015. 73 с.
2. Бадалова А. Г., Пантелеев А. В. Управление рисками деятельности предприятия: Учебное пособие. М.: Вузовская книга, 2016. 234 с.
3. Белов П. Г. Управление рисками, системный анализ и моделирование в 3 ч.: Учебник и практикум для бакалавриата и магистратуры. Люберцы: Юрайт, 2016. 211 с.
4. Васин С. М., Шутов В. С. Управление рисками на предприятии. М.: КноРус, 2018. 304 с.
5. Воронцовский А. В. Управление рисками: Учебник и практикум для бакалавриата и магистратуры. Люберцы: Юрайт, 2016. 414 с.
6. Вяткин В. Н., Гамза В. А., Маевский Ф. В. Риск-менеджмент. М.: Юрайт, 2016. 354 с.
7. Грачева М. В. Проектный анализ: учет рисков / Учебно-практическое пособие. Москва: Проспект, 2017. 176 с.
8. Антонов Г. Д., Иванова О. П., Тумин В. М. Управление рисками организации: Учебное пособие М.: НИЦ ИНФРА-М, 2017. 153 с.
9. Круи М., Галэй Д., Р. Марк. Основы риск-менеджмента, М.: Юрайт, 2017. 392 с.

Додаткова

1. Примостка Л. О., Лисенюк О. В., Чуб О. О. Банківські ризики: теорія та практика управління: монографія; Мін-во освіти і науки України, ДВНЗ «КНЕУ» ім. Вадима Гетьмана». К.: КНЕУ, 2015. 456 с.
2. Кричевский М. Л. Финансовые риски. М.: КноРус, 2017. 244 с.
3. Рыхтикова Н. А. Анализ и управление рисками организации. М.: Инфра-М, 2018. 248 с.
4. Страхование и управление рисками / Под ред. Г. В. Черновой. М.: Юрайт, 2017. 768 с.
5. Финансы организаций: управление финансовыми рисками / Под ред. И. П. Хомнич, И. В. Пещанской. М.: Юрайт, 2018. 346 с.
6. Шкурко В. Е. Управление рисками проекта. М.: Юрайт, 2017. 182 с.

Інтернет-ресурси

1. Міжнародний Інститут Дослідження Ризиків [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.miiir.ru/>.
2. Quantum – Finance in Perspective. Сайт, присвячений кількісним методам ризикменеджменту [Електронний ресурс]. URL: <http://www.quantummagazine.com/166AS/NZS/Risk/Management/Standart4360:1999> [Електронний ресурс]. URL:<http://www.riskmanagement.com.ua>.

Викладач

І. О. Цимбалюк